

بررسی رابطه باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه

وحید خوش روش^{۱*}، زهرا سعیدیان^۲، یاسمن واعظی^۳

۱- استادیار گروه روان شناسی و مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، مازندران، ایران (نویسنده مسئول)

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، مازندران، ایران

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، مازندران، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه اجرا گردید. این پژوهش از نوع کاربردی است که با طرح پژوهشی همبستگی بوده و جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهر لاهیجان که در مراکز آموزشی این شهر در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ مشغول به تحصیل بوده اند. که از تعداد ۱۴۰۰ نفر دانش آموز به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای و با استفاده از جدول مورگان تعداد ۳۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش سیاهه باورهای انگیزشی پنتریچ و همکاران (۱۹۹۱)، سیاهه استاندارد سازگاری تحصیلی بیکر و سریاک (۱۹۸۴) بود. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون آماری همبستگی پیرسون به کمک نرم افزار SPSS انجام گردید. نتایج نشان داد که بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد و یافته ها نشان داد که بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه رابطه مثبت و معنادار وجود دارد هم چنین بعد از بررسی رگرسیون مشخص شد برخی از باورهای انگیزشی توان پیش بینی سازگاری تحصیلی را دارد.

واژه های کلیدی: باورهای انگیزشی، سازگاری تحصیلی، دانش آموزان

۱. مقدمه

در دو دهه اخیر، کارشناسان تعلیم و تربیت به مقوله های شناخت و انگیزش توجه بیشتری کرده اند. شناخت در برگیرنده پاره ای از توانایی ها و اعمال ذهنی از قبیل دانش، درک کردن، تشخیص دادن و تفکر میباشد و انگیزش با مسایلی از قبیل هیجان، نگرش و ارزش گذاری ارتباط دارد. در گذشته بسیاری از پژوهشگران رابطه بین فرآیندهای شناختی و انگیزشی با کنش وری تحصیلی را به طور مجزا بررسی کرده اند، ولی امروزه اکثر روانشناسان به هر دو مؤلفه شناخت و انگیزش و نقش آنها در یادگیری توجه دارند و بر اساس نظریه های جدید مانند یادگیری خودتنظیمی، مؤلفه های شناخت، انگیزش و کنش وری تحصیلی به صورت یک مجموعه در هم تنیده و مربوط به هم در نظر گرفته می شوند.

برای مفهوم سازگاری تعاریف متعددی از سوی اندیشمندان روان شناسی و جامعه شناسان ارائه شده است. سازگاری به طور کلی رابطه ای است که هر ارگانیسم نسبت به وضع موجود با محیط خود برقرار می سازد. (افشار نیکان، ۱۳۸۱). از جمله مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با سازگاری، اصطلاح "بهداشت" یا "سلامت" می باشد. سازمان بهداشت جهانی (WHO)، سلامت یا بهداشت را تحت عنوان "سلامت بدنی، روانی و اجتماعی و عدم وجود بیماری وضعف" تعریف می کند (سیمن، ۱۹۸۹؛ به نقل از سامانی، ۱۳۸۱). با این تعریف می توان سلامت یا بهداشت را حالتی بهینه از سازگاری دانست. بدین لحاظ می توان کیفیت های متفاوتی از سازگاری را در افراد متصور شد، که این کیفیت ها در قالب شاخص های مختلفی همانند عملکرد تحصیلی، سطح فشار روانی، عزت نفس، کفایت اجتماعی، اختلالات عاطفی و توانایی ذهنی و روانی مورد ملاحظه قرار می گیرند. بعد از خانواده محیط آموزشی در رفتار، کردار و دگرگونی عواطف نوجوانان نقش به سزایی ایفا می کند. حس همکاری، آداب معاشرت، رعایت نظم و ترتیب، از خود گذشتگی، احترام به حقوق دیگران و حل مسائل و مشکلات که اصول و پایه های زندگی بر آنها بنا شده است را نوجوانان می توانند در مدرسه بیاموزند. از جمله مسائل و مشکلاتی که نوجوانان در دوره دبیرستان با آن مواجه هستند. تطبیق آنها با محیط دبیرستان، قوانین و دروس و معلمین می باشد. میزان جمعیت کلاس و یا مدرسه، وضع اقتصادی_اجتماعی خانواده، مدیران و معلمان کم توجه، دوستان ناباب، قوانین و ضوابط خشک، اتخاذ تصمیم در مورد ادامه تحصیل و یا اشتغال به کار بعد از دبیرستان، هر یک می تواند در رفتار و کردار نوجوانان مؤثر باشند و مشکلاتی را ایجاد کند (افشار نیکان، ۱۳۸۱).

بهترین محرک پیشرفت در کار، موفقیت است هر چه کودک بیش تر موفق شود کار بهتر خواهد شد. بنابراین برنامه مدارس باید به گونه ای باشد که هر کودکی بتواند مقداری موفقیت کسب کند. شکست همیشه نامطلوب است و عدم موفقیت پی در پی، معمولاً منجر به رفتار غیر عادی خواهد شد. موفقیت تجربه مثبت و مفیدی است و موفقیت مداوم باعث ایجاد تعادل شخصیت و احساس اعتماد به نفس می شود. علل ناسازگاری در کلاس درس تقریباً واضح است هر کودکی میل به موفقیت دارد ولی اگر وظایفی که به او محول شده است خارج از حد و استعداد و علاقه اش باشد احساس ناکامی و بی حوصلگی خواهد کرد. این احساس محدودیت، آزار دهنده است و او باید به هر طریق آن را جبران کند. این عمل جبرانی ممکن است به صورت آزار رساندن به معلم، کتاب و صندلی و اذیت کردن همکلاسان جلوه کند (شاملو، ۱۳۸۰).

کار مدرسه بیش از آموزش مهارت های تحصیلی و فکری است. مدرسه نظام اجتماعی کوچکی است که کودک در آن قواعد اخلاقی، عرف اجتماعی، نگرش ها و شیوه های برقراری ارتباط با دیگران را می آموزد. مدرسه غالباً شبکه ای از گروه همسالان برای کودک مهیا می کند. نفوذی که مدرسه در اجتماعی کردن کودک دارد به دلیل وجود معلمان و برنامه های درسی هم است (ماسن و همکاران، ۱۳۸۴). از جمله عوامل مدرسه ای مؤثر بر رفتار دانش آموزان، انتظارات معلم است. هر چند بسیاری از معلمان ممکن است این نکته را انکار کنند. ولی اکثریت آن ها از اوایل سال تحصیلی بر عملکرد احتمالی آینده دانش آموزان تأثیر می گذارند. این قبیل انتظارات از منابع گوناگونی نظیر سابقه تحصیلی دانش آموز، نمره هایی که در آزمون ها می گیرد، زمینه خانوادگی، وضع ظاهری و تاریخچه رفتار در کلاس سرچشمه می گیرد (هترینگتون و پارک، ۱۳۷۳ به نقل از صلیبی و احمدی، ۱۳۹۲).

معلمان و نیز والدین ممکن است در رابطه با طرز رفتار و پیشرفت دانش آموز انتظاراتی بسیار بالا و یا برعکس بسیار پایین از او داشته باشند و در نتیجه بالقای چنین انتظاراتی در او احساس بی کفایتی و نومییدی بوجود آوردند (هالاها و کافمن ۱۳۸۵) که این احساس نیز خود زمینه ساز سایر مشکلات است. معلم باید بداند که ناسازگاری همیشه نشانه ناراحتی روانی کودک است و به جای آنکه دست به تنبیه و تهدید بزند باید سعی کند تا علل ناسازگاری کودک را دریابد، زیرا برادر بسیاری موارد، می توان علت محدودیت را که سبب ناسازگاری کودک شده است، از بین برد. اگر کودک در امتحان تقلب می کند شاید به این دلیل باشد که مطالب درسی برای او قابل فهم نیست و هم چنین اگر در کلاسی ناسازگاری نشان می دهد و به دیگران آزار می رساند شاید به دلیل ناراحتی های خانوادگی و یا اگر کودک دزدی می کند ممکن است به این دلیل باشد که احتیاج زیاد به توجه و مهربانی دارد. آموزگار باید به خوبی به حساسیت و رفتار گوشه نشینی و غیراجتماعی کودک توجه کند، زیرا این گونه رفتارها بیش تر نشانه ناراحتی روانی است تا رفتار پر سرو صدا دیگران (شاملو، ۱۳۸۰). دیگر عوامل ایجاد ناسازگاری آموزشی، ساخت کلاس درس، فنون آموزشی، شیوه های انضباطی و برقراری معیارها و انتظارات است. انضباط داخل مدرسه ممکن است بیش از حد سست و یا بیش از حد سخت گیرانه و یا ناهماهنگ باشد. محیط مدرسه ممکن است به طریقی باشد که کودک کج رفتار با توجه مخصوصی که از دیگران دریافت می کند، مورد تشویق قرار گیرد در حالی که کودک خوش رفتار نادیده گرفته می شود. نکته آخر این که معلمان و همسالان ممکن است خود الگوهای نادرستی باشند و کودک از طریق تقلید از آن ها، دست به اعمال نادرست بزند (هالاها و کافمن، ۱۳۸۵). با این حال اشتغال دانش آموزان به فعالیت های فوق برنامه و تشویق و ترغیب استعدادهای گوناگون دانش آموزان توسط اولیاء و مربیان می تواند زمینه سازگاری آموزشی مناسبی را در آنان بوجود آورد.

در این پژوهش به بررسی رابطه باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه خواهیم پرداخت.

۲. روش شناسی پژوهش

* به این دلیل که تحقیق حاضر به توصیف رابطه بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دختران دوره دوم متوسطه می پردازد و هدف آن تعیین رابطه و پیش بینی است که به تعیین رابطه بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی می پردازد در چهارچوب روش همبستگی قرار می گیرد.

روش این تحقیقی باتوجه به اهداف ذکر شده ، از نوع همبستگی محسوب میشود. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه که در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ مشغول به تحصیل در مدارس دوره دوم متوسطه شهر لاهیجان بودند که تعداد آنها ۱۱۰۰ نفر بوده است که به شیوه نمونه گیری تصادفی خوشه ای و براساس جدول مورگان ۳۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند
ابزار این پژوهش عبارت بود از :

به منظور سنجش باورهای انگیزشی از پرسشنامه باورهای انگیزشی پنتریچ و همکاران (۱۹۹۱)، استفاده کردیم. این آزمون، شامل ۲۵ سوال پنج گزینه ای است که طریقه نمره گذاری این پرسشنامه براساس طیف لیکرت پنج درجه ای (کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، نظری ندارم=۳، موافقم=۴ و کاملاً موافقم=۵) می باشد. این پرسشنامه دارای چهار بعد می باشد

- خودکارآمدی سوال های ۱ الی ۹

- جهت گیری هدف سوال های ۱۰ الی ۱۴

- ارزش گذاری درونی سوال های ۱۵ الی ۱۸

- عدم اضطراب امتحان سوال های ۱۹ الی ۲۵

ضریب پایایی پرسشنامه باورهای انگیزشی طی پژوهش چماله و لطیفیان (۱۳۹۱) برای کل مقیاس ۰/۸۴ بدست آمده است و روایی آن نیز برای کل مقیاس ۰/۸۶ محاسبه شده است.

* پرسشنامه سازگاری تحصیلی بیکر و سریاک (۱۹۸۴) ساخته شده است. این مقیاس دارای ۲۴ گویه است با یک مقیاس لیکرت هفت درجه‌ای (اصلاً تا کاملاً) که هر ماده دارای ارزشی بین ۱ تا ۷ است. ، با سؤالاتی مانند: (احساس می‌کنم برای تحصیل در دانشگاه و انجام تکالیف درسی آنگونه که انتظارش را داشتم، به قدر کافی زرنگ و باهوش نیستم. با توجه به تلاشی که برای درس خواندن می‌کنم، نتایج مناسبی نمی‌گیرم.) سازگاری تحصیلی را می‌سنجد.

به دو طریق می‌توان از تحلیل این پرسشنامه استفاده کرد

A. تحلیل بر اساس مولفه‌های پرسشنامه

B. تحلیل بر اساس میزان نمره به دست آمده

به این ترتیب که ابتدا پرسشنامه‌ها را بین جامعه خود تقسیم و پس از تکمیل پرسشنامه‌ها داده‌ها را وارد نرم افزار اسپس پی اس کنید. البته قبل از وارد کردن داده‌ها شما باید پرسشنامه را در نرم افزار اسپس پی اس تعریف کنید و سپس شروع به وارد کردن داده‌ها کنید.

چگونگی کار را برای شفافیت بیشتر به صورت مرحله به مرحله توضیح می‌دهیم

مرحله اول. وارد کردن اطلاعات تمامی سوالات پرسشنامه (دقت کنید که شما باید بر اساس طیف لیکرت عمل کنید).

مرحله دوم. پس از وارد کردن داده‌های همه سوالات، سوالات مربوط به هر مولفه را کمپیوت (compute) کنید. مثلاً اگر مولفه اول X و سوالات آن ۱ تا ۷ است شما باید سوالات ۱ تا ۷ را compute کنید تا مولفه X ایجاد شود.

به همین ترتیب همه مولفه‌ها را ایجاد کنید و پس از این کار در نهایت شما باید همه مولفه‌ها که ایجاد کردید را با هم compute کنید تا این بار متغیر اصلی تحقیق به وجود بیاید که به طور مثال متغیر مدیریت دانش یا ... است.

مرحله سوم. حالا شما هم مولفه‌ها را به وجود آورده‌اید و هم متغیر اصلی تحقیق را؛ حالا می‌توانید از گزینه آنالیز هر آزمونی که می‌خواهید برای این پرسشنامه (متغیر) بگیرید.

مثلاً می‌توانید آزمون توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، واریانس) یا می‌توانید آزمون همبستگی را با یک متغیر دیگر بگیرید.

کاملاً	بسیار زیاد	زیاد	کمی	کمی	بسیار کم	کلاً
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱

بر اساس این روش از تحلیل شما نمره‌های به دست آمده را جمع کرده و سپس بر اساس جدول زیر قضاوت کنید. توجه داشته باشید میزان امتیازهای زیر برای یک پرسشنامه است در صورتی که به طور مثال شما ۱۰ پرسشنامه داشته باشید باید امتیازهای زیر را ضربدر ۱۰ کنید

مثال: حد پایین نمرات پرسشنامه به طریق زیر بدست آمده است

تعداد سوالات پرسشنامه * ۱ = حد پایین نمره

حد پایین نمره	حد متوسط نمرات	حد بالای نمرات
۲۴	۸۴	۱۶۸

امتیازات خود را از ۲۴ عبارت فوق با یکدیگر جمع نمایید. حداقل امتیاز ممکن ۲۴ و حداکثر ۱۶۸ خواهد بود.

نمره بین ۲۴ تا ۵۶ : میزان سازگاری تحصیلی در حد پایینی می‌باشد.

نمره بین ۵۷ تا ۱۱۲ : میزان سازگاری تحصیلی در حد متوسطی می باشد.

نمره بالاتر از ۱۱۳ : میزان سازگاری تحصیلی در حد بالایی می باشد.

اعتبار یا روایی با این مسئله سر و کار دارد که یک ابزار اندازه گیری تا چه حد چیزی را اندازه می گیرد که ما فکر می کنیم (سرمد و همکاران، ۱۳۹۰). در پژوهش (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵) روایی پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان این حوزه تأیید شده است.

قابلیت اعتماد یا پایایی یک ابزار عبارت است از درجه ثبات آن در اندازه گیری هر آنچه اندازه می گیرد یعنی اینکه ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می دهد (سرمد و همکاران، ۱۳۹۲). در پژوهش (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵) پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ به دست آمده است.

متغیر	ضریب پایایی
سازگاری تحصیلی	۰/۸۰

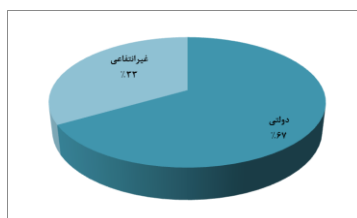
۳. یافته های پژوهش

در این بخش به تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاعات به دست آمده پرداخته شده است. ابتدا با استفاده از شاخص های توصیفی از قبیل فراوانی، درصد و میانگین به توصیف اطلاعات پرداخته شده و سپس با استفاده از آزمون های استنباطی رگرسیون چند متغیری و همبستگی پیرسون به تجزیه و تحلیل فرضیه های پژوهش پرداخته شده است.

وضعیت نمونه بر اساس نوع مدرسه

مدرسه	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی درصد معتبر
دولتی	۲۰۰	۶۶,۷	۶۶,۷
غیرانتفاعی	۱۰۰	۳۳,۳	۱۰۰,۰
کل	۳۰۰	۱۰۰,۰	-

از مجموع ۳۰۰ نمونه مورد بررسی، ۲۰۰ نفر از دانش آموزان در مدارس دولتی و ۱۰۰ نفر در مدارس غیرانتفاعی مشغول به تحصیل بودند.

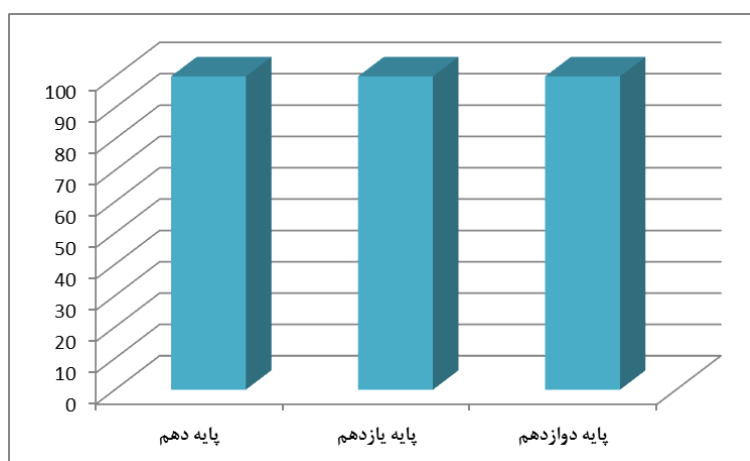

توزیع فراوانی نمونه بر اساس نوع مدرسه

وضعیت نمونه بر اساس پایه تحصیلی

پایه تحصیلی	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی درصد معتبر
پایه دهم	۱۰۰	۳۳,۳	۳۳,۳
پایه یازدهم	۱۰۰	۳۳,۳	۳۳,۶
پایه دوازدهم	۱۰۰	۳۳,۳	۱۰۰,۰
کل	۳۰۰	۱۰۰,۰	-

از مجموع ۳۰۰ نمونه مورد بررسی، پایه های تحصیلی دهم، یازدهم و دوازدهم هر یک ۳۳/۳ درصد بودند.

توزیع فراوانی نمونه بر اساس پایه تحصیلی

آمار توصیفی نمرات متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
سازگاری تحصیلی	۳۰۰	۵۱	۱۲۲	۸۲,۸۲	۲۱,۵۷
باورهای انگیزشی	۳۰۰	۴۴	۱۰۹	۷۶,۱۹	۱۴,۹۵
خودکارآمدی	۳۰۰	۱۳	۴۱	۲۷,۲۴	۹,۱۶
جهت گیری هدف	۳۰۰	۸	۲۳	۱۵,۴۶	۴,۶۶
ارزش گذاری درونی	۳۰۰	۷	۱۸	۱۲,۴۱	۳,۵۶
عدم اضطراب امتحان	۳۰۰	۱۲	۳۱	۲۱,۰۸	۶,۱۷

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، میانگین و انحراف معیار برای سازگاری تحصیلی برابر با $(۸۲/۸۲ \pm ۲۱/۵۷)$ ، میانگین و انحراف معیار برای باورهای انگیزشی برابر با $(۷۶/۱۹ \pm ۱۴/۹۵)$ محاسبه شده است. در بین مولفه های باورهای انگیزشی، خودکارآمدی با میانگین و انحراف معیار $(۲۷/۲۴ \pm ۹/۱۶)$ دارای بیشترین میانگین و ارزش گذاری درونی با میانگین و انحراف معیار $(۱۲/۴۱ \pm ۳/۵۶)$ دارای کمترین میانگین می باشد.

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها

متغیر	تعداد	آماره Z	سطح معناداری
سازگاری تحصیلی	۳۰۰	۱,۰۸۹	۰,۱۸۷
باورهای انگیزشی	۳۰۰	۰,۴۱۹	۰,۹۹۵
خودکارآمدی	۳۰۰	۰,۹۲۹	۰,۳۵۳
جهت گیری هدف	۳۰۰	۱,۰۲۶	۰,۲۴۳
ارزش گذاری درونی	۳۰۰	۱,۳۱۴	۰,۰۶۳
عدم اضطراب امتحان	۳۰۰	۱,۱۰۵	۰,۱۷۴

سطح معنی داری مقادیر Z بدست آمده برای متغیرهای تحقیق بالاتر از ۰/۰۵ است ($p > ۰/۰۵$)، که این امر بیانگر آن است که نمرات این متغیرها، دارای توزیعی نرمال بوده و امکان استفاده از آزمون های پارامتری جهت بررسی فرضیه های تحقیق وجود دارد.

ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش

متغیر	ضریب تحمل	تورم واریانس
خودکارآمدی	۰,۸۱۷	۱,۲۲۴
جهت گیری هدف	۰,۸۷۵	۱,۱۴۳
ارزش گذاری درونی	۰,۹۴۲	۱,۰۶۲
عدم اضطراب امتحان	۰,۸۹۱	۱,۱۲۲

شاخص ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای وابسته پژوهش به ترتیب بزرگتر از ۰/۱ و کوچک تر از ۱۰ است. این مطلب نشان دهنده آن است که پدیده هم خطی بودن در متغیرهای پژوهش رخ نداده است. فرضیه اصلی: بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان دختر رابطه وجود دارد. جهت بررسی این فرضیه از تحلیل رگرسیون چند متغیری به روش همزمان استفاده شده است. در این پژوهش باورهای انگیزشی به عنوان متغیر پیش بین و سازگاری تحصیلی به عنوان متغیر ملاک ایفای نقش می کند.

خلاصه مدل رگرسیونی و بررسی خودهمبستگی

متغیر ملاک	R	R ²	AR ²	انحراف استاندارد	دوربین واتسون
سازگاری تحصیلی	۰,۵۶	۰,۳۱	۰,۲۹	۱۸,۰۶	۱,۸۸

شدت همبستگی بر اساس مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۳۱ می باشد. مجذور R تعدیل شده برابر ۰/۲۹ می باشد، که نشان می دهد ۲۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک یعنی سازگاری تحصیلی، می تواند توسط متغیر پیش بین تبیین شود. همچنین آماره دوربین واتسون بین اعداد ۱/۵ تا ۲/۵ محاسبه شده است، لذا احتمال خودهمبستگی بین باقیمانده ها رد می شود و باقیمانده ها مستقل از یکدیگر بوده و میزان باقیمانده یک مورد، در میزان باقیمانده مورد بعد از آن تاثیری ندارد.

جدول تحلیل واریانس برای بررسی معناداری مدل رگرسیونی

متغیر ملاک	منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	Sig.
سازگاری تحصیلی	رگرسیون	۴۳۹۵۳,۰۷۱	۷	۶۲۷۹,۰۱۰	۱۹,۲۴	۰,۰۰۱
	باقیمانده	۹۵۲۸۰,۵۶۶	۲۹۲	۳۲۶,۳۰۳		
	مجموع	۱۳۹۲۳۳,۶۳۷	۲۹۹	-		

میزان معناداری F با درجه آزادی ۷ و ۲۹۲ کمتر از میزان ۰/۰۱ محاسبه شده است که این امر بیان گر این است که مدل رگرسیونی در سطح ۹۹٪ معنادار است ($F_{(۷,۲۹۲)} = ۱۹/۲۴, p < ۰/۰۱$)

ضرایب همبستگی و رگرسیون بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی

منبع متغیر	عامل	ضرائب غير استاندارد		Beta استاندارد	T	سطح معنی- داری
		انحراف استاندارد	B			
سازگاری تحصیلی	مقدار ثابت	۸,۳۳۶	۷,۴۱۳	-	۱,۱۲۴	۰,۲۶۲
	خودکارآمدی	۰,۲۵۶	۰,۱۲۶	۰,۱۱۰	۲,۰۴۸	۰,۰۴۱
	جهت‌گیری هدف	۰,۲۰۰	۰,۲۳۹	۰,۰۴۳	۰,۸۳۵	۰,۴۰۵
	ارزش‌گذاری درونی	-۰,۰۷۱	۰,۳۰۲	-۰,۰۱۲	-۰,۲۳۶	۰,۸۱۴
	عدم اضطراب امتحان	۰,۴۴۸	۰,۱۷۹	۰,۱۲۸	۲,۴۹۶	۰,۰۱۳

به ترتیب عدم اضطراب امتحان با سطح معناداری ۰/۰۱۳ و ضریب رگرسیونی استاندارد شده ۰/۱۲۸ و خودکارآمدی با سطح معناداری ۰/۰۴۱ و ضریب رگرسیونی استاندارد شده ۰/۱۱۰ در تبیین واریانس سازگاری تحصیلی تاثیر دارد. همچنین سطح معناداری مقدار ثابت برابر با ۰/۰۰۱ محاسبه شده است که این امر نشان می دهد مقدار ثابت محاسبه شده بر متغیر ملاک تاثیر گذار است.

آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی

متغیر	شاخص	خودکارآمدی	جهت گیری هدف	ارزش گذاری درونی	عدم اضطراب امتحان	باور انگیزشی
سازگاری تحصیلی	R	۰/۳۱۹**	۰/۲۱۶**	۰/۱۰۵	۰/۲۶۵**	۰/۳۹۷**
	Sig	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۷۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
	N	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰

** معناداری در سطح ۰/۰۱

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی، بین خودکارآمدی و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۳۱۹ ($r=۰/۳۱۹$)، بین جهت گیری هدف و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۲۱۶ ($r=۰/۲۱۶$)، بین عدم اضطراب امتحان و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۲۶۵ ($r=۰/۲۶۵$) و بین باور انگیزشی و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۳۹۷ ($r=۰/۳۹۷$) در سطح ۹۹٪ رابطه مثبت معناداری وجود دارد. به عبارتی، با افزایش یک واحد خودکارآمدی، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۳۱۹ واحد، با افزایش یک واحد جهت گیری هدف، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۲۱۶ واحد، با افزایش یک واحد عدم اضطراب امتحان، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۲۶۵ واحد، با افزایش یک واحد باور انگیزشی، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۳۹۷ واحد افزایش می یابد.

۵. بحث و نتیجه گیری

در دو دهه اخیر، کارشناسان تعلیم و تربیت به مقوله های شناخت و انگیزش توجه بیشتری کرده اند. شناخت در برگیرنده پاره ای از توانایی ها و اعمال ذهنی از قبیل دانش، درک کردن، تشخیص دادن و تفکر میباشد و انگیزش با مسایلی از قبیل هیجان، نگرش و ارزش گذاری ارتباط دارد. در گذشته بسیاری از پژوهشگران رابطه بین فرآیندهای شناختیو انگیزشی با کنش وری تحصیلی را به طور مجزا بررسی کرده اند، ولی امروزه اکثر روانشناسان به هر دو مؤلفه شناخت و انگیزش و نقش آنها در یادگیری توجه دارند و بر اساس نظریه های جدید مانند یادگیری خودتنظیمی ، مؤلفه های شناخت، انگیزش و کنش وری تحصیلی به صورت یک مجموعه در هم تنیده و مربوط به هم در نظر گرفته می شوند.

نظریه یادگیری خودتنظیمی بر این اساس استوار است که دانش آموزان چگونه از نظر فراشناختی، انگیزشی و رفتاری، یادگیری را در خود سامان می بخشند (زیمرمن و مارتینز -پونز، ۱۹۹۰). بر اساس نظریه سه وجهی بندورا، مبنای یادگیری خودتنظیمی، شناخت اجتماعی است. به عقیده وی، فعالیتهای یادگیری دانش آموزان به وسیله سه عامل فرآیندهای شخصی، محیطی و رفتاری آنها تعیین می شود (بندورا، ۱۹۸۶).

تعلیم و تربیت فرایندی است که برای تغییر و تبدیل رفتار دانش آموزان با توجه به اهداف معینی طرح ریزی شده است. در نقش یک مربی تعلیم و تربیت ، ممکن است از خود سؤال کنیم که «چرا بعضی از دانش آموزان نسبت به دیگران، در مطالعه و یادگیری سختکوش تر هستند؟». برای مثال، ممکن است از خودمان بپرسیم «چرا بعضی از دانش آموزان مواد درسی خود را به خوبی مطالعه می کنند، در حالی که دیگران کتابهای درسی خود را هرگز باز نمی کنند؟» ؛ «چرا بعضی از دانش آموزان از راهبردهای یادگیری سطحی، مانند حفظ طوطی وار مطالب استفاده می کنند، اما دیگران از راهبردهای یادگیری پیچیده تری مانند بسط و مرور ذهنی استفاده می کنند؟». پاسخ به این سؤالاها به مقدار زیادی به انگیزش دانش آموزان و پیامدهای آن بستگی دارد (رحمانی، ۱۳۹۲). یکی از رویکردهای بسیار کاربردی و مهم در درک و فهم انگیزش دانش آموزان، رویکرد جهت گیری هدف است (هولمن و همکاران ، ۲۰۱۰).

منظور از جهت گیری هدف، قصد یا انگیزه ای است که فراگیر ورای تلاش در موقعیت پیشرفت دنبال میکند. اهمیت این سازه به دلیل پیامدهای مختلف انگیزشی، شناختی، رفتاری و هیجانی آن بر عملکرد یا پیشرفت تحصیلی است (ربانی و یوسفی، ۱۳۹۳). نظریه جهت گیری هدف، از مهمترین و موثر ترین نظریه ها در حوزه انگیزش است (الیوت، ۱۹۹۹). این نظریه این مسئله را مطالعه و بررسی می کند که چرا افراد هدف خاصی را انتخاب می کنند، به این هدف نزدیک میشوند و به تکلیف های وابسته به آن ، می پردازند (ایمز، ۱۹۹۲).

پژوهش های مختلفی نشان می دهند که موفقیت در عرصه تحصیل ، نیازمند استفاده از الگوی انگیزشی متناسب یا جهت گیری هدف در موقعیت های تحصیلی ، بیانگر انگیزه فرد از تحصیل است ؛ به همین دلیل تمایلات، کنشها و پاسخهای او را در موقعیتهای یادگیری تحت تأثیر قرار میدهد (خادمی و نوشادی ، ۱۳۸۵) و مبنای تفاوت های فردی در موقعیت های تحصیلی است که براساس آنها می توان میزان موفقیت فرد را در اینگونه موقعیت ها پیش بینی کرد (دویک و لی گت، ۱۹۸۸؛ پیتریچ و اسپانک، به نقل از والترز و یو، ۱۹۷۷).

در پژوهش حاضر رابطه بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه را مورد بررسی قرار دادیم و در واقع به این سوال پاسخ دادیم که آیا بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی رابطه وجود دارد؟

فرضیه اصلی: بین باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی رابطه وجود دارد

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی، بین خودکارآمدی و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۳۱۹ ، بین جهت گیری هدف و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۲۱۶، بین عدم اضطراب امتحان و سازگاری تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۲۶۵ و بین باور انگیزشی و سازگاری تحصیلی ضریب همبستگی ۰/۳۹۷ ($r=0/397$) در سطح ۹۹٪ رابطه مثبت معناداری وجود دارد. به عبارتی، با افزایش یک واحد خودکارآمدی، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۳۱۹ واحد، با افزایش یک واحد جهت

گیری هدف، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۲۱۶ واحد، با افزایش یک واحد عدم اضطراب امتحان، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۲۶۵ واحد، با افزایش یک واحد باور انگیزشی، سازگاری تحصیلی به میزان ۰/۳۹۷ واحد افزایش می یابد. شدت همبستگی بر اساس مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۳۱ می باشد. مجذور R تعدیل شده برابر ۰/۲۹ می باشد، که نشان می دهد ۲۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک یعنی سازگاری تحصیلی، می تواند توسط متغیر پیش بین تبیین شود ابعاد باورهای انگیزشی (خودکارآمدی، اضطراب امتحان، جهت گیری هدف، ارزش گذاری درونی) در تبیین واریانس سازگاری تحصیلی تاثیر دارد. نتایج این پژوهش با فرضیه فوق باورهای انگیزشی با سازگاری تحصیلی رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد که نتایج این پژوهش با نتایج مقالات دیگر همچون نیک پی و همکاران (۱۳۹۵)، رمداش و زیمرمن (۲۰۱۱)، یکسان و مورد تایید واقع شد.

در تبیین این نظریه می توان گفت با توجه به شدت ضریب همبستگی به دست آمده براساس ضریب همبستگی چندگانه تغییرات متغیرهای ملاک یعنی سازگاری تحصیلی از طریق متغیر پیش بین تبیین می شود. در تبیین نظریه فوق می توان گفت که بین باورهای انگیزشی و سازگاری تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد همچنین بین باورهای انگیزشی و مولفه های سازگاری تحصیلی نیز رابطه مثبت وجود دارد به طوری که با بالا رفتن یک واحد از باورهای انگیزشی، سازگاری تحصیلی و تمامی مولفه های آن افزایش می یابد. مدل رگرسیونی متغیرهای ملاک (سازگاری تحصیلی) با ۹۹٪ اطمینان معنادار می نماید. فلذا در پاسخ به سوال این پژوهش با توجه به نتایج به دست آمده از می توان گفت که متغیر پیش بین یعنی باورهای انگیزشی در تبیین واریانس متغیر ملاک سازگاری تحصیلی تاثیر دارد و در واقع متغیر پیش بین (باورهای انگیزشی) توانایی پیش بینی سازگاری تحصیلی را دارند فلذا فرضیه اصلی پژوهش مورد تایید قرار گرفت.

منابع

- اتکینسون، ریتا ال، اتکینسون، ریچارد. سی، اسمیت، ادوارد ای، بم، داریل ج، نولن، سوزان و هوکسما. (۱۳۸۵) زمینه ی روان شناسی هیلگارد. ترجمه محمدنقی برهانی، بهروز بیرشک، مهرداد بیک، رضا زمانی، مهرناز شهرآرای، یوسف کریمی، نیسان گاهان و مهدی محی الدین، تهران: رشد.
- استیک، دیبور ا. جی، (۱۳۸۵)، انگیزش برای یادگیری، ترجمه رمضان حسن زاده و نرجس عمویی، چاپ سوم، مشهد: انتشارات دنیای پژوهش.
- احدی، بتول. (۱۳۸۸). تأثیر آموزش حل مسأله ی اجتماعی بر سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان کمره. پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، ۳، ۲۰۲-۱۹۳
- بیابانگرد، اسماعیل، (۱۳۸۶)، اضطراب امتحان، چاپ دوم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- پروین، لارنس. (۱۳۸۹). روانشناسی شخصیت (نظریه و تحقیق)، ترجمه ی محمد جعفر جوادی و پروین کدیور، تهران، رسا.
- اردلان، الهام وحسین چاری، مسعود. (۱۳۹۰). پیشبینی سازگاری تحصیلی بر اساس مهارتهای ارتباطی با واسطه باورهای خودکارآمدی. روان شناسی تربیتی، ۱۷، ۲۸-۱
- خدایاری فرد، محمد؛ چشمه نوشی، میترا؛ رحیمی نژاد، عباس؛ فراهانی، حجت اله. (۱۳۹۰) اثربخشی آموزش مولفه های هوش هیجانی بر سازگاری اجتماعی و صمیمیت اجتماعی. مجله روانشناسی، شماره ۶۰
- ربو، جان مارشال، (۱۳۸۷)، انگیزش و هیجان، ترجمه عیسی سید محمدی، چاپ یازدهم، تهران: نشر ویرایش.
- سیف، علی اکبر (۱۳۷۶). روشهای یادگیری و مطالعه، چاپ دوم، تهران: انتشارات دوران
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۷). روانشناسی پرورشی نوین روانشناسی یادگیری و آموزش (ویرایش ششم) تهران: انتشارات دوران

- سیف، علی اکبر، (۱۳۸۰)، روانشناسی پرورشی، چاپ هفدهم، تهران: انتشارات آگاه
- سیف، علی اکبر . (۱۳۸۵) .روانشناسی پرورشی(روان شناسی یادگیری و آموزش)، تهران :آگاه
- سیف،علی اکبر، (۱۳۸۸)، روانشناسی پرورشی نوین،روانشناسی یادگیری و آموزش، ویرایش ششم، تهران: دوران
- سلیمان پور ، جواد . (۱۳۸۰) . مهارت های تدریس و یادگیری: کاربرد مهارت های تفکر روش تعلیم و تربیت . تهران :انتشارات احسن.
- لطف آبادی ، حسین (۱۳۸۹) . روانشناسی تربیتی. چاپ چهارم ، تهران:سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها(سمت) ، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- هرگنهان، بی.آر؛ والسون، میتو.اچ.، (۱۳۸۶)، نظریه های یژادگیری ، ترجمه علی اکبر سیف، چاپ چهارم، تهران : نشر دوران